



Norsk Folkehjelp

www.folkehjelp.no

Ulikhetspandemien

Økonomisk og sosial ulikhet i verden under korona



Sammendrag

De økonomiske og sosiale forskjellene har vært økende de siste årene. Nå har koronapandemien satt et forstørrelsesglass på dem og gjort de mer synlige enn noensinne. Mens rike land nærmer seg en gradvis gjenåpning, står fattige land i økonomisk knestående, med høye gjeldsbyrder, lave skatteinntekter og helsesystem nær kollaps. Samtidig må disse landene etter all sannsynlighet vente 2-3 år på vaksinen, hvis ikke lenger.

Samtidig som flere har blitt fattige, har børsene i verden gått så det suser. Mange av de som allerede var ekstremt rike har blitt enda rikere det siste året. Hele 86 prosent av de aller rikeste i verden er rikere i dag enn de var før pandemien. I utviklingsland finnes også rike eliter som har skodd seg på krisen, mange av dem med tette bånd til myndighetene.

Menneskerettighetene har også blitt satt ytterligere under press det siste året. I en rekke land har nasjonale myndigheter innført strenge lover og tiltak som har innskrenket menneskers grunnleggende friheter, som retten til å forsamle seg og ytre seg fritt. Samtidig har sivilsamfunn verden over respondert umiddelbart på krisen med å kritisere myndigheters manglende eller gjennomgripende tiltak, foreslått alternative løsninger og kjempet for grupper som særlig rammes av pandemien, ofte med fare for egne liv og sikkerhet.

Norge har det siste året vært sentral i å støtte Covax som skal sikre internasjonal fordeling av vaksiner. Problemet er bare at dette arbeidet går for tregt og er underfinansiert. Regjeringen har gjort lite i utviklingspolitikken for å demme opp for pandemiens ulikhetsskapende effekter.

Rapporten kommer med **fire** klare anbefalinger til hvordan Norge bør innrette utviklingspolitikken for å bekjempe den økende ulikheten. Disse utdypes i siste kapittel.

1. Støtte offentlig og universelle velferdsordninger for alle

Pandemien har virkelig vist oss hvor viktig det er at folk har tilgang til et velfungerende og gratis helsesystem. Dessverre mangler altfor mange mennesker dette i dag. Norge bør derfor innrette mer av vår støtte til helse og utdanning mot å bistå landene i å bygge offentlig tilgjengelig systemer av god kvalitet. Vi må også satse mer på bistand til universelle kontantoverføringsprogrammer som arbeidsledighets- eller barnetrygd som har en spesielt positiv virkning på fattigdom.

2. Øke støtten til sivilsamfunn og fagbevegelse

Norge må øke bevilgningene til egenorganiserte organisasjoner, som menneskerettighetsorganisasjoner og fagbevegelse som utfordrer maktkonsentrasjon. Spesielt viktig er lokale sivilsamfunnsaktører som jobber for demokratiske rettigheter, åpenhet om offentlige budsjetter, og som kjemper mot korrupsjon og ulovlig kapitalflukt. Vi vet at fagbevegelsen er effektive i kampen mot slaveliknende arbeidsforhold og et anstendig arbeidsliv. Norge må kraftig øke støtten til styrking av arbeiderrettigheter og sosial dialog.

3. Rettferdig finansiering

For at utviklingsland skal komme seg så fort som mulig på fote igjen etter pandemien må egne inntekter økes og fordeles. Her er spesielt skatt- og gjeldspolitikkk viktig. Norge bør øke innsatsen både i bistandsprogrammet *Skatt for utvikling* og i kampen mot kapitalflukt og skatteparadis. I tillegg må gjeld slettes og Norge må ta initiativ til å få på plass et permanent system for å løse statlige gjeldskriser på en ryddig og regelbunden måte. Fattige lands gjeldsbyrder har skutt i været under pandemien og ført til gjeldskriser på toppen av pandemi og økonomisk krise.

4. Styrket internasjonalt samarbeid om vaksiner

Pandemien vi står midt oppi er en mulighet for å gjøre nødvendige endringer innen global helse og vaksineutvikling, og den bør brukes. Norge bør prioritere disse tre tingene: For det første må vi kreve mer åpenhet fra legemiddelselskapene, og kreve rettferdig prissetting og overføring av teknologi til land i sør. For det andre må den internasjonale organiseringen av vaksiner gjøres på en bedre og mer koordinert måte enn i dag. For det tredje bør Norge gjøre som SV og Senterpartiet har foreslått på Stortinget: innta en brobyggerrolle i WTO for å endre det internasjonale patentregelverket for vaksiner.

Ulikhetspandemien er skrevet i samarbeid mellom Norsk Folkehjelp og Tankesmien Agenda